
ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ (26 червня 2013 року)

На черговому засіданні Президії НАН України 26 червня 2013 року члени Президії НАН України та запрошені заслухали такі питання:

- Наукові засади конституційної реформи в Україні (доповідач — академік НАН України Ю.С. Шемшученко)
- Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Ф. Мачулін)
- Кадрові та поточні питання

Перед початком засідання академік НАН України Б.Є. Патон привітав віце-президента Національної академії наук України академіка **Антоня Григоровича Наумовця** з присвоєнням йому високої відзнаки Французької Республіки — звання Офіцера Ордена Академічних Пальм (Ordre des Palmes Académiques). Ця нагорода присуджується за заслуги в розвитку освіти, науки та культури, а також за значний внесок у поширення французької культури в інших країнах.

* * *

На черговому засіданні Президії НАН України 26 червня 2013 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали доповідь директора Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, заступника Голови Конституційної Асамблеї академіка НАН України **Юрія Сергійовича Шемшученка** на тему «**Наукові засади конституційної реформи в Україні**», у якій йшлося про важливі питання наукового забезпечення процесу конституційного реформування в Україні.

Подальший розвиток України як демократичної, правової, соціальної держави зумовлює потребу в належному науковому забезпеченні процесу творення національного конституційного законодавства з урахуван-

ням європейського і світового досвіду сучасного конституціоналізму.

Прийнята в червні 1996 р. Конституція України стала основою правової системи країни, правовим базисом формування і вдосконалення інститутів державної влади, становлення громадянського суспільства. У ній з урахуванням європейських стандартів демократичної держави та історичного досвіду конституціоналізму було відображено стан розвитку українського суспільства і держави, визначено засади конституційного ладу України, закріплено основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.

Водночас практика реалізації чинного Основного Закону засвідчила наявність у ньому певних проблемних положень, що не дозволяли органам державної влади адекватно реагувати на суспільно-політичні та соціально-економічні процеси. Крім того, внесення змін до Конституції України в 2004 р. в умовах гострої суспільно-політичної кризи призвело до суттєвого розбалансування механізму державної влади. І хоча в 2010 р. Конституційний Суд України визнав ці зміни неконституційними, все ще залишається актуальною проблема здійснення конституційно-правової модернізації, що зумовлює необхідність чіткого окреслення наукових засад конституційної реформи в Україні.

З метою наукового забезпечення процесу конституційного реформування в Україні, розроблення пропозицій щодо вдосконалення конституційного регулювання суспільних відносин установи та провідні вчені НАН України беруть активну участь у діяльності Конституційної Асамблеї — спеціального допоміжного органу при Президентові України, створеного для підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України. Зокрема, відповідно до Указу Президента України від 21.02.2011 № 224/2011 «Про підтримку ініціативи щодо створення Конституційної Асамблеї», група наукових консультантів з питань реформування Конституції України при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України під керівництвом академіка НАН України Ю.С. Шемшученка підготувала проекти Концепції формування Конституційної Асамблеї та Положення про Конституційну Асамблею.

Згідно з Указом Президента України від 17.05.2012 № 328/2012 «Про Конституційну Асамблею», до складу Конституційної Асамблеї увійшли 25 авторитетних учених НАН України, в тому числі 10 академіків і 5 членів-кореспондентів НАН України, які беруть участь у роботі відповідних комісій Конституційної Асамблеї з розроблення пропозицій щодо внесення змін до Конституції України на основі узагальнення практики реалізації Основного Закону України.

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України спільно з Інститутом законодавства Верховної Ради України, Національною академією правових наук України, Національним інститутом стратегічних досліджень, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка здійснюють науково-консультативне забезпечення діяльності Конституційної Асамблеї. Науково-інформаційне забезпечення діяльності Асамблеї покладено на Національну бібліотеку України ім. В.І. Вернадського.

Теоретичні узагальнення, висновки та рекомендації вчених НАН України з проблем

конституційного будівництва в Україні знайшли відображення у фундаментальних працях «Джерела конституційного права України» (академік НАН України Ю.С. Шемшученко, О.І. Ющик), «Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність (До 15-річчя Конституції України і 20-ї річниці незалежності України)» (академік НАН України Ю.С. Шемшученко), «Проблеми сучасного українського конституціоналізму» (за редакцією академіка НАН України В.Я. Тація), «Конституція України. Науково-практичний коментар» (за редакцією академіка НАН України В.Я. Тація), «Правовая система Украины: история, состояние и перспективы» у 5 т. (академік НАН України В.Я. Тацій, у співавт.), «Мала енциклопедія конституційного права» (за редакцією Ю.Л. Бошицького).

Фахівцями НАН України для Конституційної Асамблеї підготовлено низку аналітичних матеріалів з проблем конституційної реформи; проведено наукові заходи за участю представників органів державної влади України, серед яких — круглий стіл «Конституційна Асамблея: питання статусу, порядку формування та діяльності» (21.02.2012), наукові конференції «Свобода, рівність і гідність особи в правовій теорії та юридичній практиці» (23.05.2013), «Сучасний конституціоналізм: актуальні проблеми теорії та практики» (25.06.2013); розроблено пропозиції до проекту Концепції внесення змін і доповнень до чинної Конституції України.

Зміни до Основного Закону мають бути системними і комплексними, але не радикальними. Йдеться про вилучення деяких застарілих конституційних положень, модернізацію відповідних статей та доповнення новими статтями. Конституція чітко і послідовно зорієнтована на утвердження людини, її прав і свобод як найвищої цінності суспільства й держави, принцип *людиноцентризму* має пронизувати всі розділи Основного Закону. Важливим з методологічної точки зору є пропонований Концепцією принцип *узгодження і взаємодії всіх гілок державної влади та всіх державних органів*.

Для зміцнення правопорядку і забезпечення законності в країні велике значення мають рекомендації Концепції щодо доцільності доповнення Конституції *принципом конституційної законності*. Обґрунтовані рекомендації Концепції стосуються й удосконалення конституційно-правового регулювання *економічної основи* України. Чинну Конституцію слід доповнити положенням щодо конституційних засад світової і європейської інтеграції України, її вступу до міждержавних об'єднань. Велике значення мають положення Концепції щодо удосконалення організації державної влади. Передбачено також певну реорганізацію структури судової влади в напрямі її спрощення. Рекомендовано відмовитися від дуалізму в конституюванні Державного герба — малий і великий (малий герб може бути єдиним Державним гербом України) від деталей в описі Державного гімну та прапора. Крім того, пропонується уточнити порядок внесення змін до Конституції України.

Досвід участі представників академічної науки в процесі конституційного реформування свідчить, що наукове забезпечення конституційно-правової модернізації має ґрунтуватися на засадах глибокого опанування теорії сучасного конституціоналізму, всебічного аналізу практики взаємодії України з міжнародними інституціями з питань конституційної реформи, творчого осягнення здобутків європейського правового і політичного простору, інтегруватися до якого прагне Україна. Це дозволить визначити оптимальні шляхи конституційного будівництва, які б органічно поєднували кращі зарубіжні напрацювання в цій галузі й усталені вітчизняні правові традиції.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, постійний представник Верховної Ради України в Конституційному Суді України член-кореспондент Національної академії правових наук України А.О. Селіванов, директор Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України А.В. Єрмолаєв, декан

юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка доктор юридичних наук І.С. Гриценко, керівник управління по зв'язках з органами державної влади та з міжнародними організаціями Національної академії правових наук України академік Національної академії правових наук України О.В. Скрипнюк.

Під час обговорення було зазначено, що установи та провідні вчені НАН України широко задіяні в процесі конституційного реформування в Україні, зокрема, беруть активну участь у діяльності Конституційної Асамблеї.

Цю роботу здійснюють у тісній співпраці з органами державної влади, громадськими організаціями та науково-експертним середовищем, її результатом стали вагомі теоретичні напрацювання й конкретні пропозиції щодо оновлення Основного Закону України в частині засад конституційного ладу, прав і свобод людини й громадянина, народовладдя, організації та діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою тощо.

Президія НАН України підкреслила необхідність посилити взаємодію Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, установ соціогуманітарного профілю Академії з іншими провідними науковими організаціями, насамперед Національною академією правових наук України та вищими навчальними закладами, у наданні науково-експертної допомоги Конституційній Асамблеї під час підготовки проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України». За результатами обговорення було ухвалено відповідний проект постанови.

* * *

Серед поточних питань Президія НАН України заслухала інформацію про оголошення чергового конкурсу в рамках співробітництва НАН України та Російського фонду фундаментальних досліджень; про створення робочої групи з підготовки спільного

засідання Президії НАН України та Колегії Міністерства освіти і науки України; про заходи з реалізації пропозицій та зауважень, висловлених на Загальних зборах НАН України 18 квітня 2013 р.; про представлення до нагородження Почесною грамотою Верховної Ради України головного наукового співробітника Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України члена-кореспондента НАН України Красовського Арнольда Яновича за багаторічну плідну працю вченого й організатора наукових досліджень, високий професіоналізм та вагомі заслуги перед Україною в дослідженні проблем міцності матеріалів промислових конструкцій, розробленні та впровадженні методик подовження ресурсу експлуатації важливих для господарства об'єктів; про створення Національної комісії з питань Червоної книги України; про підготовку російсько-українського симпозіуму з проблем розвитку атомної енергетики.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- кандидата фізико-математичних наук **Савчук Аллу Володимирівну** на посаді заступника директора з наукової роботи Міжнародного центру «Інститут прикладної оптики» НАН України;
- доктора технічних наук **Сорокіна Віктора Михайловича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України;
- кандидата біологічних наук **Кучеревського Василя Володимировича** на посаді заступника директора з наукової роботи Криворізького ботанічного саду НАН України;
- доктора історичних наук **Соляра Ігоря Ярославовича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Марченка Олександра Анатолійовича** на посаді завідувача відділу фізичної електроніки Інституту фізики НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Голуба Володимира Олеговича** на посаді завідувача від-

ділу магнітної динаміки конденсованих середовищ Інституту магнетизму НАН України;

- кандидата фізико-математичних наук **Лимаренка Руслана Анатолійовича** на посаді ученого секретаря Міжнародного центру «Інститут прикладної оптики» НАН України;
- кандидата технічних наук **Калугіну Надію Олександрівну** на посаді ученого секретаря Інституту фізики гірничих процесів НАН України;
- кандидата геологічних наук **Седлерову Ольгу Володимирівну** на посаді ученого секретаря Державної наукової установи «Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України»;
- доктора геологічних наук **Бахмутова Володимира Георгійовича** на посаді завідувача відділу петромагнетизму і морської геофізики Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України;
- доктора геологічних наук **Коболева Володимира Павловича** на посаді головного наукового співробітника Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Горелова Бориса Михайловича** на посаді завідувача експериментально-технологічного відділу композитних та наноматеріалів Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України;
- доктора фізико-математичних наук **Розенбаума Віктора Михайловича** на посаді завідувача відділу наноструктурних систем Інституту хімії поверхні ім. О.О. Чуйка НАН України;
- доктора історичних наук **Піскун Валентину Миколаївну** на посаді завідувача відділу джерел з новітньої історії України Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України;
- члена-кореспондента НАН України **Наулка Всеволода Івановича** на посаді завідувача відділу пам'яток духовної культури Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України;
- кандидата історичних наук **Муравського Олега Івановича** на посаді ученого секретаря Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;
- доктора юридичних наук **Кулинич Павла Федотовича** на посаді завідувача відділу проблем аграрного, земельного та екологічного права Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- заступника директора Фізико-механічного інституту ім. Г.В. Карпенка НАН України члена-кореспондента НАН України **Похмурського Василя Івановича** за багатолітню плідну працю вченого-матеріалознавця і педагога та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі фізико-хімічної механіки матеріалів і захисту металів від корозії.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України члена-кореспондента НАН України **Красовського Арнольда Яновича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога, вагомий творчі здобутки та значний внесок у підготовку наукової зміни висококваліфікованих спеціалістів у галузі механіки руйнування матеріалів і елементів конструкцій.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- заступника директора Львівського центру Інституту космічних досліджень НАН України та ДКА України доктора технічних наук **Корепапова Валерія Євгеновича** за багатолітню плідну працю, вагомий професійні здобутки та особистий внесок у розвиток космічного приладобудування;

- завідувача відділу Головної астрономічної обсерваторії НАН України члена-кореспондента НАН України **Щукіну Наталію Геннадіївну** за багатолітню плідну працю, високий професіоналізм та вагомий творчі здобутки у науковому дослідженні фізики Сонця і зір.

Почесною грамотою Президії Національної академії наук України і Центрального комітету профспілки працівників Національної академії наук України нагороджено:

- старшого наукового співробітника Інституту фізики НАН України кандидата фізико-математичних наук **Кадана Віктора Миколайовича** за багатолітню плідну працю вченого-фізика та інженера-конструктора, вагомий професійні здобутки й особистий внесок у створення в НАН України Центру колективного користування приладами;

- старшого наукового співробітника Інституту електродинаміки НАН України кандидата технічних наук **Твердякова Вадима Володимировича** за багатолітню плідну працю, високий професіоналізм та вагомий творчі здобутки;

- ученого секретаря Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України кандидата хімічних наук **Мишака Володимира Дмитровича** за багатолітню плідну працю, вагомий здобутки у науково-організаційній діяльності, особистий внесок у розвиток наукових досліджень в інституті та зміцнення творчих зв'язків колективу з міжнародними науковими центрами;

- завідувача відділу Криворізького ботанічного саду НАН України кандидата біологічних наук **Гришка Віталія Миколайовича** за багатолітню плідну працю вченого-ботаніка, вагомий творчі здобутки в науковому дослідженні фізіології рослин і біології ґрунтів та підготовці наукових кадрів.

Подякою Національної академії наук України нагороджено:

- завідувача кафедри Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, голову секції фізики Південного наукового центру НАН України та МОН України доктора фізико-математичних наук, професора **Сминтину Валентина Андрійовича** за багатолітню плідну творчу працю вченого, організатора і педагога та значний особистий внесок у розвиток науки і освіти в Південному регіоні України.